

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä sekä lakialoitteesta laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Eduskunta on 8 päivänä lokakuuta 1985 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 177 laiksi lapsilisälain muuttamisesta.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut myös käsiteltäväkseen eduskunnan 19 päivänä toukokuuta 1983 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Helminen ym. lakialoitteen n:o 81/1983 vp. laiksi lapsilisälain 1 ja 2 §:n muuttamisesta, eduskunnan 1 päivänä lokakuuta 1985 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Muroman ym. lakialoitteen n:o 78 laiksi lapsilisälain muuttamisesta sekä eduskunnan 18 päivänä lokakuuta 1985 valiokuntaan lähettämän ed. P. Leppäsen ym. lakialoitteen n:o 90 laiksi lapsilisälain muuttamisesta. Edelleen valiokunta on ottanut tässä yhteydessä käsiteltäväkseen eduskunnan 17 päivänä kesäkuuta 1983 valiokuntaan lähettämät ed. Hemäki-Olanderin ym. toivomusaloitteen n:o 1200/1983 vp. lapsilisäikärajojen korottamisesta, ed. Joutsenlahden ym. toivomusaloitteen n:o 1226/1983 vp. lapsilisän maksamisesta 18 vuoden ikään asti työelämän ulkopuolella olevalle nuorelle, ed. Männistön ym. toivomusaloitteen n:o 1349/1983 vp. 16- ja 17-vuotiaiden lasten ja heidän vanhempiansa aseman parantamisesta, ed. Pokan ym. toivomusaloitteen n:o 1383/1983 vp. lapsilisän maksuajan pidentämisestä 18 vuoteen ja ed. Tenhiälän ym. toivomusaloitteen n:o 1437/1983 vp. lapsilisään oikeuttavan ikärajan korottamisesta 18 vuoteen. Edelleen valiokunta on ottanut käsiteltäväkseen eduskunnan 20 päivänä maaliskuuta 1984 valiokuntaan lähettämän ed. Pokan ym. toivomusaloitteen n:o 520/1984 vp. lapsilisän maksuajan pidentämisestä koskemaan 16—18-vuotiaita lapsia ja eduskunnan 29 päivänä maaliskuuta 1985 valiokuntaan lähettämän ed. Arranzin ym. toivomusaloitteen n:o 519 lapsilisien korottamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Mervi Virtanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, oikeustieteen

kandidaatti Tapio Kuikko Suomen Työnantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Veikko Savela Liiketyönantajain Keskusliitosta, toimitsija Kaija Kallinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaalipoliittinen sihteeri Jukka Vainio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, tutkimussihteeri Riitta Martiskainen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Kai Libäck Akavasta ja valtiotieteen lisensiaatti Kaarina Knuuti Maataloustuottajain Keskusliitosta. Käsiteltävään asiaan valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lapsilisää maksettavaksi jatkettuna sen vuosineljänneksen loppuun, jona lapsi täyttää 17 vuotta. Jatkettuna suoritettava lapsilisä ei vaikuta muiden lasten lapsilisien määrään. Kansaneläkelaisissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä saava lapsi ei voi saada jatkettua lapsilisää, ja opintotukea koskevia säännöksiä muutetaan siten, ettei myöskään opintotukea voi saada samanaikaisesti lapsilisän kanssa. Hallituksen esitykseen sisältyy myös lapsilisän markkamäärien korottaminen neljällä prosentilla lukuunottamatta alle kolmivuotiaalle tarkoitettua korotettua lapsilisää. Jatkettuna lapsilisän suuruus on sama kuin muun lapsilisän.

Lakialoitteen n:o 81/1983 vp. mukaan lapsilisää maksettaisiin sen vuosineljänneksen loppuun, jonka kuluessa lapsi täyttää 18 vuotta.

Lakialoitteessa n:o 78 ehdotetaan lapsilisää maksettavaksi sen vuosineljänneksen loppuun, jonka kuluessa lapsi täyttää 18 vuotta. Lisäksi lapsilisää ehdotetaan korotettavaksi 15 prosentilla kaikilta osin ja ehdotetaan ne sidottavaksi yleiseen elinkustannusindeksiin.

Lakialoitteessa n:o 90 ehdotetaan lapsilisää maksettavaksi sen vuosineljänneksen loppuun saakka, jonka kuluessa lapsi täyttää 18 vuotta. Lapsilisää ehdotetaan korotettavaksi 10 prosentilla ja alle kolmivuotiaalle maksettava korotettu lapsilisä ehdotetaan asteittain laajennettavaksi koskemaan alle seitsenvuotiaita lapsia.

Toivomusaloitteessa n:o 1200/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin lapsilisä koskevien säännösten muuttamiseksi siten, että lapsilisää maksettaisiin kaikista alle 18-vuotiaista lapsista.

Toivomusaloitteessa n:o 1226/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti tarpeellisiin toimenpiteisiin lapsilisän maksamiseksi 18 vuoden ikään asti, mikäli asianomainen ei ole ansiotyössä.

Toivomusaloitteessa n:o 1349/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin muun muassa sosiaali-, opintotuki- ja verolainsäädännön uudistamiseksi siten, että 16—17-vuotiaat lapset vanhempineen saatetaan tasavertaiseen asemaan muiden vastaavassa elämäntilanteessa olevien kanssa.

Toivomusaloitteessa n:o 1383/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin lapsilisän muuttamiseksi siten, että lapsilisää ryhdyttäisiin maksamaan myös 16—18-vuotiaasta lapsesta.

Toivomusaloitteessa n:o 1437/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin lapsilisään oikeuttavan ikärajan korottamiseksi 16 vuodesta 18 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 520/1984 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin lapsilisän muuttamiseksi siten, että lapsilisää ryhdyttäisiin maksamaan myös 16—18-vuotiaasta lapsesta.

Toivomusaloitteessa n:o 519 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimiin lapsilisien korottamiseksi niin, että lapsiperheet ja yksinhuoltajat pelastuvat köyhyysloukusta.

Sosiaalivaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunnan mielestä pitää lapsiperheiden tukia ja niiden tärkeänä osana lapsilisä kehittää edelleen riippumatta muista perheisiin kohdistuvista tukijärjestelmistä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää niihin elämänvaiheisiin, joissa lapsen perheelle aiheuttamat kulut ovat tutkimusten mukaan suurimmillaan.

Sosiaalivaliokunta on käsitellessään hallituksen esityksiä 202, 203 ja 205 /1984 vp. mietinnössään n:o 27 edellyttänyt, että kotihoidon tuen kehittäminen ei saa vaarantaa muiden perhepoliittisten tukimuotojen kehittämistä. Lapsilisäjärjestelmän ei tule olla toissijainen tai vaihtoehtoinen tukimuoto, vaan sitä tulee edelleen kehittää itsenäisenä ja lapsiperheitä reaalisesti tukevana tasauksen muotona. Tästä syystä sosiaalivaliokunta ei pidä perusteltuna, että alle kolmivuotiaille suunnattua lapsilisää ei koroteta muita lapsilisän korotuksia vastaavasti. Valiokunnassa käsiteltävänä olevan lakialoitteen pohjalta sosiaalivaliokunta ehdottaakin lapsilisälain 1 a §:n muuttamista.

Lapsiperheiden perhekustannuksia tasataan useilla eri järjestelmillä. Tarpeellista olisi selvittää eri tukimuotojen vaikutukset erilaisiin lapsiperheisiin ottaen huomioon myös verotuksessa tehtävät vähennykset. Selvityksen tulisi koskea muun muassa sitä, miten nykyisin verotuksessa myönnettävät vähennykset voitaisiin maksaa lapsilisän muodossa.

Edellä esitetyn perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen ja lakialoitteeseen n:o 90 sisältyvän lakiehdotuksen pohjalta hyväksyttäisiin näin kuuluva lakiehdotus:

Laki lapsilisälain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä heinäkuuta 1948 annetun lapsilisälain (541/48) 1 §:n 1 ja 2 momentti,
 1 a § ja 2 §:n 1 momentti,
 sellaisena kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti (*poist.*) 1 päivänä kesäkuuta 1962 annetussa laissa
 (337/62) ja 1 §:n 2 momentti *ja* 1 a § 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (37/85), sekä
lisätään 5 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 15 b § seuraavasti:

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

1 a §

*Lapsilisää suoritetaan 1 §:n mukaan lapsilisään
 oikeutetusta, kolmea vuotta nuoremasta lapses-
 ta korotettuna 1 248 markalla vuodessa.*

2, 5 ja 15 b §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti eh-
 dottaa,

*että lakialoitteet n:o 81/1983 vp. ja
 n:o 78 hylättäisiin.*

Vielä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdot-
 taa,

*että toivomusaloitteet n:o 1200, 1226,
 1349, 1383 ja 1437/1983 vp., 520/1984
 vp ja 519 hylättäisiin.*

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 1985

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
 ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen,
 varapuheenjohtaja S. Mikkola, jäsenet Aho-
 nen (osittain), Ikonen, H. Kempainen, Könk-

kölä, P. Leppänen, Lipponen, Louvo, Nordman,
 Pesola, Rantanen, Raudaskoski (osittain), Skön ja
 Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Jouppila.

Vastalauseita

I

Pidämme riittämättömänä hallituksen 1 §:ään
 ehdottamia tarkistuksia, joihin valiokunnan
 enemmistö kuitenkin yhtyi. Aloitteemme n:o
 90:n mukaisesti kannatimme valiokunnassa
 10 %:n tarkistusta lapsilisien markkamääriin. Sa-
 moin olimme sitä mieltä, että 16-vuotiaista ja
 17-vuotiaista tulisi maksaa tavalliseen tapaan lap-
 silisää, kun taas valiokunnan enemmistö yhtyi
 hallituksen esitykseen, että lapsilisää maksettai-

siin jatkettuna ja vain 16-vuotiaista, jolloin nämä
 eivät enää olisi mukana lapsilisän lapsiluvun
 mukaista korotusta määriteltäessä.

On myönteistä, että valiokunta on lakialoi-
 teemme pohjalta päättänyt tarkistamaan alle 3-
 vuotiaista maksettavaa lapsilisän korotusta. Halli-
 tushan olisi tyytynyt jättämään korotuksen ennal-
 leen 1 200 markaksi. Lakialoitteessa n:o 90 ehdo-
 timme korotuksen suuruudeksi 1 300 markkaa,

mutta valiokunnan enemmistö tyytyi 1 248 markan summaan eli 4 %:n tarkistukseen. Valitettavasti on, että tässä yhteydessä valiokunta ei halunnut lakialoitteen n:o 90 mukaisesti laajentaa korotusta asteittain koskemaan kaikkia alle 7-vuotiaita.

Lakialoitteen n:o 90 perusteluissa olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että perhekustannuksia tasataan tällä hetkellä eri tavoin, ja pitänee tarpeellisenä sen selvittämistä, mikä vaikutus eri tuloluokissa olevien lapsiperheiden talou-

teen olisi sillä, että nykyisin verovähennyksinä myönnettävät etuudet maksettaisiin lapsilisän muodossa. Selvityksen jälkeenhan olisi mahdollista arvioida, olisiko tällainen muutos aiheellinen. Myönteistä mielestämme on, että myös valiokunta on mietintönsä perusteluissa pitänyt tällaista selvitystä tarpeellisenä.

Ehdotammekin,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

lapsilisälain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 22 päivänä heinäkuuta 1948 annetun lapsilisälain (541/48) 1 §:n 1 ja 2 momentti, 1 a § ja 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti 1 päivänä kesäkuuta 1962 annetussa laissa (337/62) ja 1 §:n 2 momentti ja 1 a § 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (37/85), sekä *lisätään* 5 §:ään uusi 2 momentti (*poist.*) seuraavasti:

1 §

Lapsen elatusta ja kasvatusta varten suoritetaan, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään, valtion varoista lapsilisää jokaisesta Suomessa asuvasta kuuttatoista vuotta nuoremmasta lapsesta. *Kuitenkin lapsesta, joka on syntynyt 1 päivänä tammikuuta 1970 tai sen jälkeen, maksetaan lapsilisää sen vuosineljänneksen loppuun saakka, jonka kuluessa lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta.*

Lapsilisän (*poist.*) määrä on 2 300 markkaa vuodessa. Jäljempänä 3 §:ssä mainitun, lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön toisesta lapsesta lapsilisän määrä on kuitenkin 2 666 markkaa vuodessa, kolmannesta lapsesta 3 220 markkaa vuodessa, neljännestä lapsesta 4 190 markkaa vuodessa sekä viidennestä ja kustakin seuraavasta lapsesta 5 090 markkaa vuodessa, paitsi milloin lapsi on 6 §:ssä tarkoitettulla tavalla hoidettavana laitoksessa. (*Poist.*)

1 a §

Lapsilisä suoritetaan 1 §:n mukaan lapsilisään oikeutetusta, kolmea vuotta nuoremmasta lapsesta korotettuna 1 300 markalla vuodessa. *Kuiten-*

kin lapselle, joka on syntynyt 1 päivänä tammikuuta 1983 tai sen jälkeen, maksetaan lapsilisä tällä tavoin korotettuna sen vuosineljänneksen loppuun saakka, jonka kuluessa lapsi täyttää seitsemän vuotta.

2 §

Lapsilisä suoritetaan sen vuosineljänneksen alusta lukien, joka seuraa vuosineljänneestä, jonka kuluessa lapsi tai oikeus lapsilisään on syntynyt, sen vuosineljänneksen loppuun saakka, jonka kuluessa lapsi saavuttaa 1 §:ssä mainitun iän.

5 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

15 b §

(*Poist.*)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

(2 mom. *poist.*)

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnön 3 mom.)

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 1985

Pekka Leppänen

Marjatta Stenius-Kaukonen

Kalle Könkkölä

II

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä lapsilisien reaaliarvon parantaminen tulee olla lapsilisälain muuttamisen lähtökohtana. Hallituksen esittämä ensi lokakuun alusta voimaan aiottu neljän prosentin korotus, johon sosiaalivaliokuntakin on tyytynyt, ei takaa todennäköisesti edes reaaliarvon säilymistä.

Selvitysten mukaan nykyisin julkisen vallan tuki lapsiperheille kattaa vain noin 1/6 lapsen perheelle aiheuttamista laskennallisista kustan-

nuksista. Tavoitteena pitää olla, että lapsilisä korvaisi vähintään kolmanneksen kustannuksista. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi ehdotamme, että lapsilisiä korotetaan ensi vuoden huhtikuun alusta lukien 10 prosentilla.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

lapsilisälain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 22 päivänä heinäkuuta 1948 annetun lapsilisälain (541/48) 1 §:n 1 ja 2 momentti, 1 a § ja 2 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti 1 päivänä kesäkuuta 1962 annetussa laissa (337/62) ja 1 §:n 2 momentti ja 1 a § 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (37/85), sekä

lisätään 5 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 15 b § seuraavasti:

1 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Lapsilisän ja jatkettuna suoritettavan lapsilisän määrä on 2 297 markkaa vuodessa. Jäljempänä 3 §:ssä mainitun, lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön toisesta lapsesta on lapsilisän määrä kuitenkin 2 662 markkaa vuodessa, kolmannesta lapsesta 3 221 markkaa vuodessa, neljännessä lapsesta 4 188 markkaa vuodessa sekä viidennessä ja kustakin seuraavasta lapsesta 5 051 markkaa vuodessa, paitsi milloin lapsi on 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla hoidettavana laitoksessa. Kun lapsilisiä suoritetaan jatkettuna, se ei vaikuta muiden lasten lapsilisien määrään.

1 a §

Lapsilisä suoritetaan 1 §:n mukaan lapsilisään oikeutetusta, kolmea vuotta nuoremasta lapsesta korotettuna 1 320 markalla vuodessa.

2, 5 ja 15 b §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1986.

(2 ja 3 momentti kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 1985

Saara Mikkola

Helena Pesola

Anna-Kaarina Louvo

